

Amice,

Mijn telegram 120, waaromtrent Ge mij enige nadere opheldering vraagt, was mij ingegeven door een zekere bezorgdheid, dat bij de energieke pogingen, welke Nederland thans onderneemt om als uiteindelijk doel de marché unique van de 6 Schuman-landen te bereiken, misschien in onvolgende mate rekening gehouden wordt met reacties, welke hierover in Engeland zouden kunnen ontstaan,

In mijn telegram 120 vermeldde ik, dat het mij persoonlijk voorkomt, dat de gelijktijdige integratie approach van alle sectoren hier zeer moeilijk te verwerken zou zijn. Ik heb niet gesteld, dat dit in Engeland niet aanvaardbaar ware. Engeland heeft in dezen geen decisie te nemen en zou dus ook niet over aanvaarding hoeven te beslissen.

Hoewel een zo gecompliceerd onderwerp zich gemakkelijker zou lenen voor een mondelinge bespreking, welke, naar ik vroeger reeds eens opmerkte, misschien het beste gehouden zou kunnen worden indien Ge daarvoor gevoelt, in aanwezigheid van de Nederlandse Ambassadeurs in de meest betrokken landen, wil ik trachten de achtergronden van mijn telegram 120 schriftelijk uiteen te zetten. Wat het politieke aspect betreft, zou dit het gemakkelijkst kunnen geschieden aan de hand van enkele opmerkingen van de heer Churchill.

Na een lunch, waarvoor de Heer Churchill mij dezer dagen op Downing Street 10 uitnodigde, kwam het gesprek op Frankrijk. Churchill stelde op de voorgrond, dat Frankrijk hem altijd met de grootst mogelijke voorkomendheid had bejegend, dat hij daar vele vrienden had, maar dat niettemin Frankrijk op het ogenblik de zwakste schakel in Europees en Atlantisch verband was. Het feit, dat Frankrijk wel zijn imperium verdedigt, maar van Engeland en Amerika verwacht, dat zij het Europees gebied zullen beschermen, terwijl Frankrijk het onmogelijk schijnt te maken, dat Duitsland bij deze verdediging betrokken wordt, veroordeelde Churchill te enen male .

Churchill gaf wederom duidelijk blijk niet te geloven in de pogingen tot federatie; "this whole conception is against nature" en de ingenieus opgezette plannen van Frankrijk, welke met Franse logica tot hun uiterste consequentie werden uitgewerkt, beschouwde Churchill als waardeloos.

Op mijn opmerking, dat hij vroeger zelf begonnen was over het Europese Leger in Straatsburg, merkte Churchill op, dat hij toen als private person sprak en dat hij nooit iets anders bedoeld had dan een allied army.

Het wil mij voorkomen, dat bij elke beoordeling van de Europese situatie, Churchill - die meer aan machtsverhoudingen dan aan economische consequenties denkt - uitgaat van de zwakte van Frankrijk. In Churchill's conceptie spelen

Min BZ DGEM 6/11/52

de kleine lage landen en ook Italië een geringe rol. Duitsland daarentegen, en vooral de persoon van Adenauer, worden door hem van grote betekenis geacht.

De houding van Frankrijk om bevreesd te zijn voor Duitsland verwierp Churchill als onjuist: Duitsland kijkt niet meer naar het Westen, het heeft zijn aandacht gericht op het Oosten; gevaar voor Frankrijk dreigt niet van Duitse zijde.

Ook Churchill zag echter geen oplossing voor het betrekken van Duitsland in de verdediging van Europa indien er een deadlock over de EDG, die hij vreest, zal ontstaan. Op mijn opmerking, dat het uit overwegingen van praktische politiek onjuist is, dat van alle kanten gesteld wordt "that there is no other solution for German participation" wilde hij niet ingaan.

Ik heb gemeend deze gedachtengang van Churchill nog eens te moeten aanhalen om duidelijk te maken, welke relatief geringe betekenis Churchill aan Frankrijk en derhalve aan het Europese continent hecht, met uitzondering dan van zijn respect voor de Duitse prestatie. In dezen geloof ik, dat Churchill's standpunt vrij algemeen wordt gedeeld.

Hoewel ik niet geheel kan volgen wat zich in Frankrijk op het ogenblik afspeelt, en in hoeverre de combinatie Bidault-Hervé Alphand de interne en externe moeilijkheden over de EDG zal kunnen overwinnen, maakt het op een afstand op mij de indruk, dat Frankrijk de EDG niet zal ratificeren, althans niet in een vorm die voor de andere partners aanvaardbaar is. Het spel der protocollen is weinig verheffend. Komt er geen EDG, dan zal er geen politieke gemeenschap en in nog mindere mate een economische gemeenschap ontstaan. Maar zelfs indien de EDG zou worden geratificeerd en er ook een politieke gemeenschap zou groeien, dan acht ik het toch uitgesloten, dat er in Frankrijk een meerderheid voor een marché unique en zelfs voor een tarief-unie zal te vinden zijn. Hoelang het nog zal duren voordat Frankrijk weer opnieuw zal devalueren, is niet te voorspellen, doch zelfs indien er een devaluatie zal komen, zal dit nog niet een gezonde economische basis geven, omdat daarvoor verandering van de te individualistische mentaliteit van het gehele Franse volk nodig is.

Bij deze beschouwing laat ik nog in het midden in hoeverre er werkelijk kracht van Italië zou kunnen uitgaan, terwijl ik niet inga op de grote waarschijnlijkheid, dat bij een militaire, politieke en economische integratie van de 6 Schuman-landen, Duitsland binnen afzienbare tijd op het continent de lakens zal uitdelen. Dat de nationale Nederlandse stem op het internationale vlak dan zwak zou klinken, valt ernstig te vrezen.

Deze bespiegelingen en speculaties, welke mijn grote bezorgdheid over de integratie-ontwikkeling van het continent van Europa aanduiden, waren vroeger en ook thans voor mij aanleiding, dat ik meen dat het gewenst is zoveel mogelijk aansluiting bij Engeland te zoeken, en te trachten de machthebbers in Washington duidelijk te maken, dat weinig heil te verwachten is van de Franse concepties. Vandaar vroeger onze aarzeling om mee te doen aan de EDG, vandaar ook de vroegere

Nederlandse voorstellen in de O.E.E.C., die toen de sector by sector approach werden genoemd en onze afwijzing van de Finebel of Finebelal.

Thans maakt het de indruk door ons streven naar de marché unique, en als eerste stap daarheen: de tarief-unie tussen de zes Schuman-landen, dat wij voorop gaan in federalistische richting. Er zijn weinig mensen hier, die in deze gedachte geloven, en men begrijpt deze ijver van ons niet. Men wil niet veronderstellen, dat wij alleen de negatieve bedoeling zouden hebben de politieke gemeenschap te willen ontwijken, maar begrijpt dan toch weer niet onze ijver voor een doel dat niet te bereiken schijnt.

Indien wij volgens de oude gedachtengang meer aansluiting zouden willen zoeken bij Engeland, dan ligt het voor de hand, dat deze niet te vinden is via Europese integratie. Engeland staat er in grote meerderheid pertinent afwijzend tegenover, is misschien bereid in enkele sectoren van het economische leven wat verder te gaan, doch zoekt thans de oplossing voor eigen moeilijkheden meer dan enkele jaren geleden binnen de Commonwealth en in samenwerking met de Verenigde Staten. De Engelse politiek wordt te subtiel gespeeld dan dat op enigerlei wijze een indicatie gegeven wordt, dat het streven naar Europese integratie Engeland meer drijft in de richting van de Commonwealth en Amerika (integendeel, deze subtiliteit gaat zover, dat in elk gesprek de hoop wordt uitgedrukt, dat de integratie tot stand komt), maar mijn overtuiging is dat op een gegeven moment, wanneer Engeland succes zou hebben in Washington (hetgeen op zichzelf ook onzeker is) Engeland in zijn streven naar convertibiliteit, welke de O.E.E.C., de EPU en aan het continent schade zou kunnen doen, voor zichzelf een argument zou vinden in de Europese integratie-pogingen, om daarmee de eigen egoïstische belangstelling voor de Commonwealth-verhoudingen moreel te verantwoorden.

Wanneer ik in mijn telegram 120 stelde dat er ambtelijke kringen zijn, die belangrijke problemen direct met de Verenigde Staten willen behandelen buiten Europees verband om, dan werd mij dit ingegeven door een gesprek met de Franse Ambassadeur Massigli, die mij mededeelde, dat de Heer Butler nog voor de Commonwealth-Conferentie hem had medegedeeld, dat het in de bedoeling lag in de plannen voor convertibiliteit de Heer Pinay en mijzelf te betrekken. Massigli had de indruk, dat het hoofdzakelijk Makins is geweest, die dit heeft afgeremd, zodat de groep die directe onderhandelingen met Amerika prefereert boven redelijk overleg (voorzover een gesprek met mij al als redelijk overleg zou zijn te kwalificeren) met het vasteland van Europa, het weer gewonnen had.

Mijn conclusie uit deze overwegingen is derhalve, dat ik somber gestemd ben ten opzichte van de Franse - dat wil dus zeggen, continentale integratie-plannen; ten tweede, dat ik meen dat het raadzaam is zoveel mogelijk aansluiting te zoeken, zo mogelijk tezamen met België of de Oslo-landen bij Engeland; ten derde, dat het gevaarlijk is in deze omstandigheden en op dit tijdstip als voortrekker en plebezorger op te treden

van een nog verdergaande integratie van de zes Schuman-landen; ten vierde, dat de mogelijkheid van convertibiliteit met behoud van de EPU onze eerste aandacht zou moeten hebben; en ten vijfde, dat de mogelijkheden tot het op andere wijze betrekken van Duitsland bij de verdediging van Europa gezien het gevaar van een deadlock in de EDG opnieuw in studie zouden moeten worden genomen. Ik ben mij ervan bewust, dat deze politiek in het Nederlandse Parlement, waar men de zwakte en voosheid van Frankrijk en de Franse plannen nimmer heeft willen inzien, weinig populair zal zijn.

Ik heb met het bovenstaande wel een zeer omvangrijk terrein aangesneden, doch het gehele integratiestreven grijpt zozeer in in alle mogelijke andere problemen, dat ik daaraan zelfs in deze korte beschouwing niet heb kunnen ont-komen.

w.g. Mr D.U. Stikker